

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૭૬૯/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.વાય. કોઝે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી સમીર જે. દવે

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તીઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

મીનાક્ષીબેન તે છગનભાઈ જેઠાલાલ વ્યાસ ની પુત્રી અને અન્ય
વિરુદ્ધ
શુભાંગભાઈ ભાઈલાલભાઈ પંડ્યા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફે વકીલ શ્રી બી.જે. ત્રિવેદી (૯૨૧)

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફે વકીલ સુશ્રી જુઝાસા બી. ત્રિવેદી (૩૦૯૦)

સામાવાળા નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી પી.જે. યાજ્ઞિક (૧૦૦૪)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.વાય. કોઝે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી સમીર જે. દવે

તારીખ: ૧૧/૦૭/૨૦૨૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.વાય. કોઝે દ્વારા)

૧. હાલની અપીલ ફેમિલી કોર્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૯ હેઠળ ફેમિલી કોર્ટ નં. ૩, અમદાવાદ દ્વારા સિવિલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૯૦/૨૦૧૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૬.૧૧.૨૦૧૮ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે. કોર્ટ સમક્ષના અપીલકર્તાઓ હાલના સામાવાળાના પત્ની અને પુત્રી છે. આ એક એવો કેસ છે કે જ્યાં અપીલકર્તા નં. ૧ અને સામાવાળા ન્યાયિક રીતે અલગ થયા હતા અને લગ્નવિરોધ માટે આખરી ડિકી અને ચુકાદો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૨. ફેમિલી સૂટ અપીલકર્તા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. એવું જણાય છે કે લગ્નવિરોધનો ચુકાદો અને ડિકી સમજૂતીના આધારે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં અપીલકર્તા નં. ૧-પત્ની, પુત્રી, અપીલકર્તા નં. ૨ (હવે પરણિત)

અને તત્કાલીન સગીર પુત્ર (હવે પુખ્ત) ના ભરણપોષણ માટેની જોગવાઈ સમાવિષ્ટ હતી. આ કરાર દર મહિને રૂ. ૩,૦૦૦/- ની રકમ એટલે કે પત્ની માટે રૂ. ૧,૦૦૦/- અને બે બાળકો માટે રૂ. ૧,૦૦૦/- લેખે ભરણપોષણ ચૂકવવા માટેનો હતો. આ ડિક્રી તારીખ ૨૭.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, વર્ષ ૨૦૧૦ માં, અપીલકર્તાઓએ હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૨૫(૨) હેઠળ અરજી દાખલ કરીને ભરણપોષણમાં વધારો માંગતી સિવિલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૯૦/૨૦૧૦ ને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.

૩. ફેમિલી કોર્ટ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, અરજીને મુખ્યત્વે એવા ગ્રાઉન્ડ પર રદબતલ કરી હતી કે બંને સગીર બાળકો હવે પુખ્ત વયના થઈ ગયા છે. તત્કાલીન પુત્ર પુખ્ત છે અને હવે સરકારી આરોગ્ય ખાતામાં સેવા આપી રહ્યો છે અને અપીલકર્તા નં. ૧-માતાનું ભરણપોષણ કરી રહ્યો છે, જ્યારે અપીલકર્તા નં. ૨ ના લગ્ન થઈ ગયા છે અને તે સમયે બંને પક્ષકારોએ તમામ કુટુંબના સભ્યો માટે દર મહિને રૂ. ૩,૦૦૦/- ના ભરણપોષણ માટે આપસમાં સમાધાન કર્યું હતું અને તેથી, આવી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૪. અપીલકર્તાઓ તરફેના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે સંજોગોમાં ફેરફાર થયો છે, જ્યાં તેમનો ખર્ચ વધી ગયો છે અને તેમની તબીબી સારવારનો ખર્ચ પણ વધી ગયો છે અને ફેમિલી કોર્ટ અપીલકર્તા નં. ૧ ના ખર્ચમાં થયેલા આવા

વધારાને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે. તે જ સમયે, ફેમિલી કોર્ટ સમય વીતવાની સાથે સામાવાળા-પતિની કમાણી કરવાની ક્ષમતા વધી છે તે હકીકતને પણ ધ્યાનમાં લીધી નથી. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે ફેમિલી કોર્ટ ઈવિડન્સ એક્ટની કલમ ૧૧૫ નો ઉપયોગ કરીને એસ્ટોપેલનો ખોટો સિદ્ધાંત લાગુ કર્યો છે કે લગ્નવિરુદ્ધ સમયે કરાર અને સમાધાન અપીલકર્તાઓ માટે ભરણપોષણમાં વધારો મેળવવાની અરજ કરવા માટે એસ્ટોપેલ તરીકે કામ કરશે.

૪.૧ એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા એક ભૂલભરેલું તારણ આપવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો સામાવાળા-પતિની આવકમાં કોઈ વધારો દર્શાવતા નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે આ સંદર્ભમાં, ફેમિલી કોર્ટ સામાવાળા-પતિની પોતાની જુબાનીમાં કરાયેલી કબૂલાતને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે પતિનો વર્તમાન પગાર તે સમયે પ્રતિ માસ રૂ. ૬,૦૦૦/- થી વધીને હાલમાં રૂ. ૩૮,૦૦૦/- થયો હતો અને આવી કબૂલાતને ધ્યાનમાં રાખીને, ફેમિલી કોર્ટ એવું તારણ કાઢવું જોઈતું ન હતું કે અપીલકર્તાઓ સામાવાળા-પતિની આવકમાં થયેલો વધારો રેકૉર્ડ પર લાવવામાં નિષ્ફળ ગયા છે. વિદ્વાન વકીલે ત્યારબાદ દલીલ કરી છે કે કોર્ટ દ્વારા મુદ્દા નં. ૨ ઘડવામાં ભૂલ કરવામાં આવી છે, જે અરજદારો નં. ૨ અને ૩ ભરણપોષણ મેળવવા માટે હકદાર છે કે કેમ તે હેતુ માટે છે, ખાસ કરીને જ્યારે અરજદારો નં. ૨ અને ૩ ને મૂળ કાર્યવાહીમાં પહેલાથી જ દૂર કરવાનો હુકમ

કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, ફેમિલી કોર્ટ સામાવાળા-પતિના કહેવાથી મુદ્દા નં. ૨ ઘડીને અને ત્યારબાદ તેનો જવાબ આપીને ખોટી દિશા પકડી છે.

જ.૨. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે સંજુ દેવી વિ. બિહાર રાજ્ય, ૨૦૧૮ (૨) સિવિલ સી.સી. ૧૨૩ માં નોંધાયેલા સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર ન્યાયિક રીતે અલગ થયેલી પત્ની ભરણપોષણ માટે હકદાર છે તે દલીલના સમર્થનમાં આધાર રાખ્યો છે. સુપ્રીમ કોર્ટના કલ્યાણ કે ચૌધરી વિ. રીટી કે ચૌધરી ઉર્ફે નંદી, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૭ એસ.સી. ૨૩૮૩ માં નોંધાયેલા ચુકાદા પર પણ તેમની દલીલના સમર્થનમાં આધાર રાખવામાં આવ્યો છે કે જ્યાં પતિના પગારમાં વધારો થાય છે, ત્યાં પત્ની સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫(૨) હેઠળ ભરણપોષણના વધારા માટે હકદાર બનશે. શૈલજા અને અન્ય વિ. ખોબ્બના, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૭ એસ.સી. ૧૧૭૪ ના કેસમાં અન્ય એક ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

જ.૩ દલીલના કોર્સ દરમિયાન, અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલે સામાવાળા માટેના વિદ્વાન વકીલના વર્તન સામે પણ ફરિયાદ ઉઠાવી હતી કારણ કે અપીલકર્તાઓ અને તેમના વકીલે બાબતનો શાંતિપૂર્ણ રીતે ઉકેલ લાવવા માટે સખત પ્રયાસો કર્યા હોવા છતાં, સામાવાળા દ્વારા લેવામાં આવેલા મક્કમ વલણને કારણે સમાધાન થઈ શક્યું ન હતું. વિદ્વાન વકીલે એ હદ સુધી કહ્યું કે

સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલને તબીબી મુદ્દાઓ પર અનુકૂળ કરવાના કારણે જ આ બાબતમાં આટલી મોટી હદ સુધી વિલંબ થયો છે. તેથી, કોર્ટના અધિકારી તરીકે, સામાવાળા માટેના વિદ્વાન વકીલે વ્યવહારુ ડ્રજિકોણ અપનાવવો જોઈતો હતો. અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા અન્ય ઉપદેશો પણ આપવામાં આવ્યા હતા જેનો ઉલ્લેખ કોર્ટ હાલના ચુકાદામાં કરવા માંગતી નથી.

૫. આની સામે, સામાવાળા માટેના વિદ્વાન વકીલે વિદ્વાન વકીલ સામે વ્યક્તિગત રીતે કરાયેલા આક્ષેપોને સખત રીતે નકારી કાઢ્યા હતા અને રજૂઆત કરી હતી કે તેમણે કેન્સરથી પીડાતા તેમના પત્નીની વાસ્તવિક તબીબી સ્થિતિને કારણે સમય માંગ્યો હતો અને તેમણે પોતે અપીલનો શાંતિપૂર્ણ ઉકેલ આવે તે જોવા માટે પ્રયાસો કર્યા હતા. જોકે, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે હાલની અપીલ લગભગ દસ વર્ષના સમયગાળા પછી ચલાવવામાં આવી હતી અને તે દરમિયાન, અપીલકર્તાઓને વધારા માટે કોર્ટનો આશરો લેવાનું કોઈ કારણ મળ્યું ન હતું અને હકીકતમાં, સંજોગોમાં ફેરફાર સામાવાળા-પતિની તરફેણમાં છે કારણ કે લગ્નથી થયેલા બંને બાળકો પુખ્ત વયના થઈ ગયા છે, જ્યાં પુત્રી પરણિત છે અને તેના પતિ અને પરિવાર સાથે રહે છે, જ્યારે પુત્ર પુખ્ત વયનો થયા પછી સરકારી સેવામાં, આરોગ્ય ખાતામાં છે અને અપીલકર્તા નં. ૧ નું ભરણપોષણ તેના દ્વારા કરવામાં આવે છે.

૫.૧ બીજી બાજુ, ન્યાયિક રીતે અલગ થવાની ડિક્રી પછી, સામાવાળા-પતિએ પુનઃલગ્ન કર્યા છે અને તેમના માતાપિતા (વૃદ્ધ માતા) ની જવાબદારી છે અને હવે બીજા લગ્નના પત્નીની પણ જવાબદારી છે. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા હવે સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ ગયા છે અને નિવૃત્તિ પછી, તેમને રૂ. ૩,૫૦૦/- મળી રહ્યા છે. સામાવાળા-પતિ માટેના વિદ્વાન વકીલે આજે કોર્ટ સમક્ષ એમ્પ્લોઈઝ પ્રોવિડન્ટ ફંડ્સ હેઠળના પેન્શનને લગતા દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા છે જેમાં સામાવાળા-પતિ માટે રૂ. ૩,૫૦૦/- નું માસિક પેન્શન નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા અન્ય દસ્તાવેજો સામાવાળાની માલિક કંપનીના છે અને જે રૂ. ૮૪,૭૭૨/- ની હદ સુધી રજાના રોકડ da la તરફના રિઇમ્બર્સમેન્ટનો ઉલ્લેખ કરે છે.

૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યું. કેસની હકિકતોની યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરવા માટે ઘટનાક્રમનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે. અપીલકર્તા નં. ૧ અને સામાવાળા વચ્ચેના લગ્ન ૧૯.૦૧.૧૯૮૯ ના રોજ સંપન્ન થયા હતા. લગ્નથી બે બાળકોનો જન્મ થયો હતો અને ત્યારબાદ, પક્ષકારો વચ્ચેના મતભેદોને કારણે, અપીલકર્તાએ ફેમિલી સૂટ નં. ૭૦૯/૨૦૦૧ થી ન્યાયિક séparation માટે સૂટ દાખલ કર્યો હતો. ફેમિલી કોર્ટે ૨૭.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ ન્યાયિક અલગતાના આધારે લગ્નવિરોધનો હુકમ કર્યો હતો અને આ સંમતિથી કરવામાં આવ્યું હતું.

સંમતિ સામાવાળા-પતિ દ્વારા પત્ની, પુત્રી અને પુત્ર દરેક માટે રૂ. ૧,૦૦૦/- ની ચૂકવણી કરવાની માસિક ભરણપોષણની રકમ સુધી પાછા હતી.

૭. ત્યારબાદ, ૦૨.૦૨.૨૦૧૦ ના રોજ, રૂ. ૧,૦૦૦/- ના માસિક ભરણપોષણમાં રૂ. ૧૨,૦૦૦/- સુધીનો વધારો માંગતી મિસ્ક. સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૦/૨૦૧૦ દાખલ કરી. ભરણપોષણની રકમમાં વધારો કરવાની અરજીને રદબતલ કરીને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આ અરજીનો આખરી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૮. અપીલકર્તા નં. ૧ દ્વારા આંક ૧ નો દાવો, જેમાં વધારા માટેનો આધાર અપીલકર્તા નં. ૧ ના જીવનનિર્વાહના ખર્ચમાં થયેલો વધારો હતો. જીવનનિર્વાહનો ખર્ચ ત્રણ ગણો વધી ગયો હતો અને તે જ સમયે, સામાવાળા-પતિ ખાનગી કંપનીમાં સારી રીતે સ્થાયી છે અને સારો પગાર મેળવી રહ્યા છે. ત્યારબાદ અરજીમાં સુધારો કરીને અપીલકર્તા નં. ૧ ના ભરણપોષણ માટે દર મહિને રૂ. ૧૨,૦૦૦/- અને અપીલકર્તા નં. ૨ માટે અરજીની તારીખથી લગ્નની તારીખ (૦૮.૧૨.૨૦૧૩) સુધી રૂ. ૩,૦૦૦/- ની રકમનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો (તારીખ ૧૦.૦૫.૨૦૧૬ ના આંક ૪૮ હેઠળના હુકમ મુજબ). જોકે, કાર્યવાહીમાં નોંધાયા મુજબ, અપીલકર્તા નં. ૨ હવે દાવો કરી રહી નથી

અને તેથી, માત્ર અપીલકર્તા-પત્નીના દાવાના સંબંધમાં જ બાબત આગળ ધપાવવાની છે.

૮.૧ આંક ૯/૬૬ થી, સામાવાળાએ આંક ૧ ની અરજી સામે પોતાનો જવાબ દાખલ કર્યો જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજી માત્ર હેરાનગતિના હેતુથી કરવામાં આવી છે અને તે એ વાત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પુત્ર પુખ્ત વયનો થઈ ગયો હોવા છતાં, તેમ છતાં તેનું નામ અરજદાર તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું. એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તા-પત્નીના ભરણપોષણ માટે રૂ. ૧૨,૦૦૦/- ના દાવાનું કોઈ ઔચિત્ય નથી અને સામાવાળા પોતે વિવિધ બીમારીઓથી પીડાઈ રહ્યા છે અને અન્ય કૌટુંબિક જવાબદારીઓ ધરાવે છે, તેઓ આવા વધારાને ટેકો આપવા માટે નાણાકીય સ્થિતિ ધરાવતા નથી.

૮.૨ આંક ૬૭ થી, અપીલકર્તા નં. ૧ ના સોગંદનામા દ્વારા મુખ્ય જુબાની નોંધવામાં આવી છે જેમાં અન્ય બાબતો સાથે તેમણે ડિપોઝિટ કર્યું છે કે પુત્રી (અપીલકર્તા નં. ૨) ના લગ્ન ૦૮.૧૨.૨૦૧૩ ના રોજ થયા હતા અને પુત્ર ૧૧.૧૧.૨૦૦૯ ના રોજ પુખ્ત થયો હતો. એવું ડિપોઝિટ કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા પુત્રીને સ્થાયી કરવાની જવાબદારી શેર કરવા માટે બંધાયેલા હતા જે સામાવાળાએ પૂર્ણ કરી નથી. એવું ડિપોઝિટ કરવામાં આવ્યું હતું કે પુત્રી

(અરજદાર નં. ૨) ની જન્મ તારીખ ૧૧/૧૨/૧૯૮૯ છે, તે સગીર નથી અને પુત્રની જન્મ તારીખ ૧૧/૧૧/૧૯૯૧ છે, તે પણ અરજી દાખલ કરતી વખતે સગીર નથી. ધ્રુમિલ શુભાંગભાઈ પંડ્યા નામના પુત્ર એટલે કે અરજદાર નં. ૧ નો પુત્ર ૧૧/૧૧/૨૦૦૯ ના રોજ પુખ્ત થયો હતો પરંતુ તે હજુ પણ અભ્યાસ કરતો હોવાથી પુત્ર સાથે જોડાયેલી સામાવાળા-પિતાની નૈતિક જવાબદારી છે. આમ, તે નમ્રતાપૂર્વક વિનંતી કરે છે કે દૈનિક ખર્ચ આટલી હદ સુધી વધી ગયો હતો અને તેથી રૂ. ૧૨,૦૦૦/- સુધીનો વધારો માંગવામાં આવ્યો હતો. ઉલટતપાસમાં, આ સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ફેમિલી સૂટ નં. ૭૦૯/૨૦૦૧ નો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને સમાધાનના આધારે આખરી હુકમ અને ડિક્રી પસાર કરવામાં આવી હતી. એવું પણ ડિપોઝિટ કરવામાં આવ્યું છે કે સમાધાન દ્વારા માસિક ભરણપોષણ નક્કી થયા પછી, અપીલકર્તાને પરિવારના ભરણપોષણ માટે કોઈ પૈસા ઉધાર લેવાની જરૂર પડી ન હતી. એવું ડિપોઝિટ કરવામાં આવ્યું છે કે પુત્ર ધ્રુમિલ નડિયાદ શહેર ખાતે આરોગ્ય ખાતામાં નોકરી કરે છે અને અપીલકર્તા-પત્નીનું ભરણપોષણ તેના પુત્ર દ્વારા કરવામાં આવે છે. વધુમાં, તેમણે ડિપોઝિટ કર્યું છે કે તેમણે વિવાહવિરુદ્ધ માટેના ફેમિલી સૂટ નં. ૭૦૯/૨૦૦૧ ના આધારે હાલની અરજી દાખલ કરી છે. ફેમિલી સૂટ નં. ૭૦૯/૨૦૦૧ માં પસાર કરાયેલ આખરી હુકમ અને ડિક્રી તેમની વચ્ચે થયેલા સમાધાનને અનુસરીને દાખલ કરવામાં આવી હતી. તેમણે દાવાના સમાધાનમાંથી તમામ આવક મેળવી છે. ઉપરોક્ત દાવાના સંબંધમાં તેમની વચ્ચે થયેલો કરાર અંતિમ હતો અને કોઈ

સુધારાને આધીન ન હતો. તેમણે ફેમિલી સૂટ નં. ૭૦૯/૨૦૦૧ માં પસાર કરાયેલા આખરી હુકમ અને ડિક્રી સામે આજદિન સુધી કોઈ અપીલ દાખલ કરી નથી. કરાર પર સહી કર્યા પછી તેમણે કોઈની પાસેથી પૈસા ઉધાર લીધા હોય તેવું જણાતું નથી, તેમના ભાઈ યશવંત તેમને તમામ ખર્ચ ચૂકવતા હતા. હાલમાં, અરજદાર નં. ૧ નો પુત્ર નડિયાદ શહેર ખાતે આરોગ્ય ખાતામાં નોકરી કરે છે અને દર મહિને રૂ. ૧૨,૦૦૦/- નો માસિક પગાર મેળવે છે અને અરજદાર-પત્નીનું ભરણપોષણ તેના પુત્ર દ્વારા કરવામાં આવે છે.

૯. આંક ૭૨ થી સામાવાળાની તપાસ કરવામાં આવી હતી, જ્યાં સોગંદનામાના રૂપમાં મુખ્ય જુબાની આપવામાં આવી હતી અને નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યું હતું કે આંક ૯ થી, અપીલકર્તા દ્વારા લેખિત જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો જે જવાબો ભાગ ગણવામાં આવે. તેમની મુખ્ય જુબાનીમાં, તેમણે પેરાલિસિસના સ્ટ્રોકથી પીડાતા હોવા સહિતની તબીબી બીમારીઓ અંગે વિગતો આપી છે જેમાંથી સામાવાળા માંડ સાજા થયા છે, પરંતુ હવે કાયમી ધોરણે હિસ્ટેરિયાથી પીડાઈ રહ્યા છે. એ પણ રેકૉર્ડ પર આવી રહ્યું છે કે સામાવાળાએ પુનઃલગ્ન કર્યા હતા અને વૃદ્ધ માતા અને પરિવારના અન્ય સભ્યોની જવાબદારી છે. ઉલટતપાસમાં, તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે વર્ષ ૨૦૦૨-૦૩ માં તેમનો માસિક પગાર રૂ. ૬,૦૦૦/- હતો અને વર્ષ ૨૦૧૮ માં તેઓ પ્રતિ માસ રૂ. ૩૮,૦૦૦/- નો પગાર મેળવતા હતા. એ પણ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે વૃદ્ધ માતા સામાવાળા સાથે રહે છે અને

તેમને પેન્શન પણ મળી રહ્યું છે જે રૂ. ૪,૦૦૦/- ના પ્રમાણમાં તેમના બેંક ખાતામાં જમા થાય છે. તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમના ભાઈનો પરિવાર, જેમને પણ તબીબી સમસ્યા છે, તે તેમની સાથે રહે છે. આ સાથે, આંક ૭૪ થી, દસ્તાવેજોની ચાલી રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે જે મુખ્યત્વે સામાવાળાના તબીબી કેસના કાગળો છે.

૧૦. કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે પત્નીને હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૨૫(૨) હેઠળ ભરણપોષણમાં વધારો મેળવવાનો હક છે અને જ્યાં પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા સમાધાનના આધારે કાયમી ભરણપોષણ નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય ત્યાં પણ, સંજોગોમાં ફેરફાર થતાં, પત્ની વધારા માટે અરજી કરી શકે છે.

૧૧. ગૌહાટી હાઈકોર્ટે ઉમા રોય વિ. મૃદુલ રોય, ૨૦૨૪ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એ.એસ. ૬૨૮૩૪૫ માં નોંધાયેલા કેસમાં પેરા-૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:-

"૮. હવે પ્રશ્ન એ આવે છે કે શું અપીલકર્તા/પત્ની કાયમી ભરણપોષણમાં વધારો મેળવવા માટેની અરજી જાળવી રાખવા માટે હકદાર છે. હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ ની કલમ ૨૫(૨) જોગવાઈ કરે છે કે જો કોર્ટને ખાતરી થાય કે ભરણપોષણનો હુકમ કરવામાં આવ્યા પછી કોઈપણ સમયે બંનેમાંથી કોઈપણ પક્ષકારના સંજોગોમાં ફેરફાર થયો છે, તો તે કોઈપણ પક્ષકારના કહેવાથી, સદર હુકમમાં ફેરફાર અથવા રદબતલ કરી શકે છે અથવા કોર્ટને યોગ્ય લાગે તે રીતે કરી શકે છે. આ જોગવાઈ વૈવાહિક

વિવાદના કોઈપણ પક્ષકારને કાયમી ભરણપોષણના હુકમમાં ફેરફાર કરવા, સુધારો કરવા અથવા રદબતલ કરવાનો પુનરાવર્તિત કારણ આપે છે. આ રીતે, ઉપરોક્ત વૈધાનિક જોગવાઈઓ પક્ષકારોને સંજોગોમાં ફેરફાર થાય તો કાયમી ભરણપોષણ નક્કી કરતા હુકમમાં પાછળથી સુધારો કરવાની સત્તા આપે છે."

૧૨. આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટ શ્રીમતી પી. અર્યના ઉર્ફે અત્યમામ્બા વિ. વરદા શિવ

રામ ક્ષિપ્ત, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એ.પી. ૨૦૨૬ માં નોંધાયેલા કેસમાં પેરા-

૨૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:-

"૨૮. એ વાત સારી છે કે હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૨૫ (૨) માં 'કરાર' શબ્દનો સ્પષ્ટપણે સમાવેશ થતો નથી. જો કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫ ના મૂળ હેતુ અને ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, ^۱અભિપ્રાય છે કે વધારાના ભરણપોષણના દાવાને માત્ર એવા ગ્રાઉન્ડ પર ફગાવી શકાય નહીં કે પક્ષકારો વચ્ચે એક સમાધાન થયું હતું જે હેઠળ અરજદારે ભરણપોષણ માટે કોઈ વધારાનો દાવો નહીં કરવા માટે સંમતિ આપી હતી. આપું અર્થઘટન સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫ ના મૂળ ઉદ્દેશ્યને જ નિષ્ફળ બનાવશે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫ (૨) હેઠળની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, અમારા અભિપ્રાય મુજબ, માત્ર એક જ માપદંડ હોવો જોઈએ કે શું ભરણપોષણના વધારાને વ્યાજબી ઠેરવતા સંજોગોમાં કોઈ ફેરફાર થયો છે કે કેમ. ભરણપોષણ મંજૂર કરતી કલમ ૨૫ (૧) હેઠળનો અગાઉનો હુકમ સંમતિથી થયેલો હુકમ હતો કે વિરોધ પરનો હુકમ હતો તે બિનમહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે કલમ ૨૫ હેઠળ ભરણપોષણનો હક એ સતત રહેતો હક છે જે સમયાંતરે બદલાઈ શકે છે. બદલાયેલા સંજોગોમાં કલમ ૨૫ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ મંજૂર કરાયેલ ભરણપોષણમાં ફેરફાર કરવા માટે કલમ ૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કોર્ટને આપવામાં આવેલી આવી વિવેકાધીન સત્તાને પ્રતિબંધિત કરી શકાય નહીં અને પક્ષકારો વચ્ચેના વિપરીત કરારના ગ્રાઉન્ડ પર માત્ર કાયદા હેઠળ આપવામાં આવેલો સબસ્ટેન્ટિયલ હક રદ કરી શકાય નહીં. વાસ્તવમાં, કાયદા હેઠળ આપવામાં આવેલા ભરણપોષણના હકને નિષ્ફળ બનાવતો આવો કરાર જાહેર નીતિથી વિપરીત હોવાથી કાયદેસરનો કરાર નથી અને તેથી કલમ ૨૫ (૨) હેઠળ આપવામાં

આવેલી હુકમતનો ઉપયોગ કરવા માટે અવરોધ તરીકે કામ કરી શકતો નથી."

૧૩. સંજોગોમાં ફેરફારની મૂલવણી પત્નીના ભરણપોષણના દ્રષ્ટિકોણથી કરવી પડશે, હાલના કેસમાં, અન્ય દાવેદારો હવે પુખ્ત વયના થઈ ગયા છે અને સ્વતંત્ર છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને. તેથી, કોર્ટ સમક્ષનો પ્રશ્ન એ છે કે શું આજના દિવસ સુધી અસ્તિત્વમાં છે તેવા તથ્યોથી, અપીલકર્તા વધારો માંગવામાં વ્યાજબી છે કે કેમ.

૧૪. તારીખ ૧૦.૧૦.૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા, આ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટમાંથી રેકૉર્ડ્સ અને પ્રોસીડિંગ્સ મંગાવ્યા હતા. તારીખ ૦૭.૦૧.૨૦૨૧ ના હુકમ દ્વારા, આ કોર્ટે પેપર બુક તૈયાર કરવા અને મૂકવા માટે નિર્દેશ આપ્યો હતો. મૂળ કાર્યવાહી ૨૦૦૧ ની હતી અને ફેમિલી કોર્ટ સમક્ષ હાલની અરજી ૨૦૧૦ ની છે. તેથી કોર્ટ આ બાબતને આખરી નિકાલ માટે હાથ ધરી શકે છે.

૧૫. કેસની હકિકતોમાં, અપીલકર્તા નં. ૧-પત્ની દ્વારા સંજોગોમાં ફેરફારને કારણે વધારો માંગવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવા સંજોગો પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે સામાવાળાનો પગાર અનેકગણો વધી ગયો છે અને જીવનનિર્વાહનો ખર્ચ વધી ગયો છે. પગારમાં વધારાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, ફેમિલી કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે પગારમાં થયેલા વધારા અંગે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવા લાવવામાં આવ્યા નથી.

અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ તેમની રજૂઆતમાં સાચા છે કે પતિના પગારમાં થયેલો વધારો તેણે પોતાની જુબાનીમાં સ્વીકાર્યો છે તેથી, રેકૉર્ડ પર કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા ન લાવવાનું કોઈ પરિણામ નથી.

૧૬. જોકે, પતિની આવકમાં થયેલો વધારો અલગથી જોવાની જરૂર નથી. કેસની હકિકતો સૂચવે છે કે પગારમાં વધારાની સાથે, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ પરથી સામાવાળા-પતિની જવાબદારી પણ વધી છે. પતિ સતત તબીબી બીમારીથી પીડાઈ રહ્યો છે અને કાયમી દવાઓ પર છે. તેમની વૃદ્ધ માતા તેમની જવાબદારી છે. તેમણે પુનઃલગ્ન કર્યા છે અને તેમના ભાઈનો પરિવાર પણ શરૂઆતથી જ તેમની સાથે રહે છે.

૧૭. બીજી બાજુ, જાહેર થયેલી હકીકતે દર્શાવ્યું કે પત્નીએ તેના પુરાવામાં સ્વીકાર્યું છે કે ૨૦૦૧ થી ૨૦૧૦ વચ્ચે, તેણે પોતાનું ભરણપોષણ કરવા માટે તેના સંબંધી કે અન્ય કોઈ પાસેથી ક્યારેય પૈસા ઉધાર લેવા પડ્યા ન હતા. બંને બાળકો મોટા થઈ ગયા છે. પુત્રીના લગ્ન થઈ ગયા છે અને પુત્ર આરોગ્ય ખાતામાં નોકરી કરે છે અને તે તેના પુત્ર સાથે રહેતી હતી.

૧૮. કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે ૨૦૦૧ માં ન્યાયિક રીતે અલગ થયા પછી ૨૦૧૦ સુધી, અપીલકર્તા-પત્ની પાસે વધારા માટે અરજી કરવાનું કોઈ કારણ ન હતું અને તેથી, વધારા માટેની કોઈ જરૂરિયાત ન હતી અથવા પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલું ભરણપોષણ અપર્યાપ્ત હતું અને હાલમાં અપીલકર્તા નં. ૧ તેના પુત્ર સાથે રહે છે જે આરોગ્ય ખાતામાં નોકરી કરે છે. તેથી કોર્ટ ફેમિલી કોર્ટના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં ઔચિત્ય જુએ છે કે અપીલકર્તા નં. ૧ વધારાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે.

૧૯. અપીલકર્તા-પત્નીની જુબાનીમાં, તેમણે બંને બાળકોના ઉછેરમાં જે પરિસ્થિતિનો સામનો કરવો પડ્યો હતો તે વિશે ડિપોઝિટ કર્યું છે જ્યારે તેઓ સગીર હતા, જ્યાં સુધી તેઓ પુખ્ત વયના ન થયા. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આ પુત્રીના લગ્ન અને પુત્રના ઉચ્ચ શિક્ષણ જેવી બાળકોના જીવનની મહત્વપૂર્ણ ઘટનાઓમાં પતિની સંપૂર્ણ અસહભાગિતા હતી જેણે ચોક્કસપણે પૂરા પાડવામાં આવેલા ભરણપોષણના સાધનોથી પર ખર્ચ વધાર્યો હશે. વધુમાં, ઘરનું ભાડું, શાળાની ફી, લાઈટ બિલ, મેડિકલ ખર્ચ અને ઘરગથ્થુ ખર્ચ જેવા ખર્ચાઓ દિવસેને દિવસે વધી રહ્યા છે અને તેથી માસિક ભરણપોષણની રકમ નક્કી કરતી વખતે આ તમામ નાની નાની બાબતોને ધ્યાનમાં લેવી પડે છે. પરંતુ આ તમામ સંજોગો ભૂતકાળના છે અને માંગવામાં આવેલા વધારાનો આધાર નથી. તેમ છતાં, કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે તે સમયે, સામાવાળા-પતિના પગારમાં

નોંધપાત્ર વધારો થયો હતો. આજે તેઓ નિવૃત્ત થઈ ગયા છે. તેમણે તેમની નિવૃત્તિ અને પેન્શન તથા નિવૃત્તિના અન્ય લાભો પેટે મેળવેલી રકમ અંગેના કેટલાક દસ્તાવેજો દર્શાવ્યા છે. જોકે અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ દસ્તાવેજો પર વિચાર કરવા સામે વાંધો ઉઠાવી શકે છે, પરંતુ રેકૉર્ડ પર વધારાના પુરાવા લાવવાની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાથી કાર્યવાહીમાં વધુ વિલંબ થશે જે બંને પક્ષકારોની વધતી ઉંમરને ધ્યાનમાં લેતાં શ્રેષ્ઠ હિતમાં રહેશે નહીં.

૨૦. કોર્ટે એ રજૂઆત પર પણ વિચારણા કરી છે કે બંને વિદ્વાન વકીલો દ્વારા પરસ્પર સંમતિથી સમાધાન લાવવા માટે ખૂબ જ પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ બંને પક્ષકારો સમાધાન માટે હકારાત્મક માનસિકતા ધરાવતા હોવા છતાં, કોઈને કોઈ કારણોસર આખરી સમાધાન થઈ શક્યું ન હતું.

૨૧. અહીં ચર્ચવામાં આવેલી હકીકતો અને સંજોગોની સમગ્રતા ધ્યાને લેતાં, કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય છે કે આ કેસનો આખરી ઉકેલ લાવવો જરૂરી છે જેથી બંને પક્ષકારો શાંતિપૂર્ણ નિવૃત્ત જીવન જીવી શકે. આથી, અપીલકર્તા-પત્નીની ઉંમર, તેમણે એકલા હાથે બંને બાળકોનો કરેલો ઉછેર અને એ હકીકત કે હાલની તારીખે સામાવાળા પોતે સ્વીકારેલ મુજબ નિવૃત્ત થઈ ચૂક્યા છે અને પેન્શન મેળવે છે જે તેઓ અગાઉ મેળવતા પગાર કરતાં ઘણું ઓછું છે, તે બાબતોને

યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં રાખીને અપીલકર્તા-પત્નીને રૂ. ૩૫,૦૦૦/- ની એકમુશ્ત (લમ્પ સમ) રકમ એનાયત કરવાથી ન્યાયનો હેતુ સર થશે.

૨૨. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, ફેમિલી કોર્ટ નં. ૩, અમદાવાદ દ્વારા સિવિલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૮૦/૨૦૧૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૬.૧૧.૨૦૧૮ નો ચુકાદો અને હુકમ ઉપરોક્ત હદ સુધી સુધારવામાં આવે છે. હાલની અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૨૩. સામાવાળા માટેના વિદ્વાન વકીલ સામાવાળાને પડકારવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે આ ચુકાદા પર સ્ટે આપવાની અરજ કરે છે, જોકે આ કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, **અરજ ફગાવવામાં આવે છે.**

(એ.વાય. કોગજે, ન્યાયમૂર્તી)

(સમીર જે. દવે, ન્યાયમૂર્તી)

સિદ્ધાર્થ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.